

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۲/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۳/۲۵

فصل نامه علمی - پژوهشی مشرق موعود

سال سیزدهم، شماره ۵۰، تابستان ۱۳۹۸

نقش پلیس در هموارسازی مسیر حرکت به سوی تمدن زمینه ساز ظهور با تأکید بر پیشگیری از جرم

عبدالرحمن میرزاخانی^۱

صیاد درویشی^۲

چکیده

زمینه و هدف تمدن زمینه ساز ظهور تمدنی است که مقدمات، اسباب و علل ظهور را فراهم می نماید. راستی، صداقت، عدالت و جامعه کم جرم از زمینه ها و پیش نیازهای ظهور است. به وجود آمدن این زمینه مستلزم دخالت های ایجابی تشکل های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مردم نهاد و دخالت های ایجابی و سلبی سازمان های رسمی فرهنگی و امنیتی همچون پلیس که وظیفه ی پیشگیری از جرم برای آن تعریف شده است می باشد. روش بررسی: روش تحقیق حاضر از نظر داده ها کمی و از نظر اهداف کاربردی و از نظر ماهیت، مطالعه همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر در بخش کیفی را تعداد هجده نفر از اساتید دانشگاه دارای مدرک تحصیلی در حوزه های فرهنگی و امنیتی که تعداد آنها با اشباع نظری به هجده نفر رسید، تشکیل می دهند و در بخش کمی تعداد ۱۷۵ نفر از کارکنان پلیس دارای مدرک

۱. استادیار گروه انتظامی دانشکده انتظامی دانشگاه علوم انتظامی امین (cls188rahman@yahoo.com).
۲. استادیار گروه انتظامی دانشکده انتظامی دانشگاه علوم انتظامی امین (نویسنده مسئول) (darvishi@gmail.com).

تحصیلی کارشناسی علوم اجتماعی، معارف اسلامی و فقه و حقوق شاغل در استان تهران با حداقل پنج سال کار اجرایی را شامل می‌شوند. ابزار سنجش پژوهش حاضر پرسش‌نامه محقق ساخته می‌باشد. اعتبار ابزار به وسیله آلفای کرونباخ محاسبه و مقدار آن ۰/۸۳. و روایی آن توسط روایی صوری تایید شده است. داده‌های حاضر به وسیله‌ی آزمون‌های آماری موسوم به همبستگی اسپیرمن و t تک نمونه‌ای در بسته نرم‌افزاری spss مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

یافته‌ها و نتایج: نتایج پژوهش نشان داد که از نظر جامعه نمونه، با توجه به این‌که وظیفه پلیس، پیشگیری از جرم می‌باشد و اکنون اکثر نظریه‌پردازان وجه ایجابی پیشگیری از جرم یعنی رفع علل اولیه و اقدامات فرهنگی را مؤثرتر از اقدامات سلبی می‌دانند، پلیس می‌تواند به تحقق مؤلفه‌های بینشی، گرایشی و کنشی که از جمله مؤلفه‌های زمینه‌ساز ظهور می‌باشند کمک نماید. نتیجه آن‌که پلیس باید وجه ایجابی پیشگیرانه خود را توسعه بیشتری دهد.

واژگان کلیدی

تمدن، تمدن اسلامی، تمدن زمینه‌ساز ظهور، پیشگیری از جرم، اقدامات پلیس.

مقدمه

در نگاه جامع واژه تمدن از ریشه مدینه، مدن و مدنیت به معنی خروج از بادیه‌نشینی و گام نهادن در جهت نهادینه شدن امور اجتماعی و عمران یافتن است. حاکمیت، نهادهای حکومتی، نظم‌پذیری، شهرنشینی، تعالی فضایل انسانی همانند علم و هنر از نشانه‌های مدنیت اجتماعی و تعالی فرهنگی است. هانتیگتون تمدن را این‌گونه تعریف می‌کند:

تمدن بالاترین گروه‌بندی فرهنگی و گسترده‌ترین سطح هویت فرهنگی است. (سلیمی، ۱۳۹۱: ۳)

تمدن را می‌توان به شکل کلی، عبارت از نظم اجتماعی دانست که در نتیجه وجود آن، خلاقیت فرهنگی امکان‌پذیر می‌شود و جریان پیدا می‌کند، در مقوله تمدن به چهار رکن و عنصر اصلی برمی‌خوریم که عبارتند از: ۱. پیش‌بینی و احتیاط در امور اقتصادی؛ ۲. سازمان سیاسی؛ ۳. سنن اخلاقی؛ ۴. کوشش در راه معرفت و بسط هنر. در واقع می‌توان گفت که تمدن، نام خلاصه پیشرفت‌های انسانی در زمینه‌های مختلف است و از آن‌جا که فطرت انسان دارای

مقتضیات متنوع است، تمدن جامعه انسانی نیز شامل تنوعاتی می‌باشد و بر اساس عقاید و منهج فکری انسان‌ها، این تمدن بشر رنگ‌های مختلف به خود می‌گیرد.

فرهنگ و تمدن اسلام مجموعه باورها و ارزش‌های اسلامی و نمود آن در پیشرفت علم و هنر و ظهور نهادهای اجتماعی و سیاسی در بین ملل و مردمی است که اسلام را به عنوان دین خود پذیرفتند. فرهنگ اسلام توانست در طول چند قرن تمدنی عظیم و بی‌نظیر را در منطقه وسیعی از جهان به وجود آورد. مسلمانان از نیمه دوم قرن دوم هجری تا اواسط قرن هشتم (در حدود شش قرن) رهبری علمی جهان را در دست داشتند. با توجه به شیفتگی جهانیان به تمدنی الهام‌بخش، در عصر حاضر، ضرورت دارد تمدن اسلامی با حفظ اصول علمی خود و با توجه نقادانه به گذشته تاریخی خود، سیاست‌هایی اتخاذ نماید که متناسب با نیازهای حال و آینده جامعه بشری به نتایج ارزشمندی دست پیدا کند و دستاوردهای متناسب با رسالت خود را برای جامعه بشری به ارمغان آورد. (سعیدی‌نیا، ۱۳۹۰: ۱۱۸) بی‌شک در به وجود آمدن این تمدن شیعیان نقش بی‌بدیلی داشتند. امام جعفر صادق علیه السلام با بنیان گذاشتن فقه جعفری توانست مکتب فقهی فراگیر و نهضتی دانش محور را پایه‌گذاری کند و با نشر آموزه‌های دینی و ترویج تعالیم اسلام ناب محمدی، زمینه پویایی تمدن اسلامی را فراهم آورد. انتظار ظهور از جمله مبانی مهم فقه جعفری است. این انتظار برخلاف برخی عقاید انحرافی، دست روی دست گذاشتن نیست بلکه تلاش در ایجاد زمینه و بستر ظهور است. وظیفه منتظران علاوه بر تکالیف فردی و اخلاقی مستلزم اقدام‌های اجتماعی از جمله شکل دادن مدنیته که دارای ابعاد نگرشی، گرایشی و کنشی باشد، می‌باشد. قدر مسلم فطرت بشری برای رسیدن به کمال که خداوند در نهاد بشر قرار داده است، بهترین کمک‌کننده و حرکت‌دهنده بشر به سمت این مدنیت است، اما نمی‌توان نقش نهادهای رسمی از جمله نهادهای فرهنگی و حتی اقتصادی را در رسیدن به تمدنی با ویژگی‌های زمینه‌ساز ظهور نادیده گرفت. رسیدن به تمدنی که پیش‌نیاز آن تقویت بینش، عاطفه و رفتار منتظران ظهور است در سایه امنیت و آرامش متجلی می‌شود.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به تبع، سایر قوانین موجود در ایران دارای مبانی نظری ویژه‌ای است که از آموزه‌های اسلام و به ویژه مذهب تشیع سرچشمه گرفته و در چارچوب نظرات فقهی-سیاسی امام خمینی ره تئوریزه شده است. در این میان، قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک قانون تبعی در قسمت دوازدهم ماده ۴ وظیفه‌ی پیشگیری از جرم را به نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران سپرده است. بنابر عقیده‌ی نظریه‌پردازان حوزه‌ی علوم اجتماعی و جرم‌شناسی، پیشگیری از جرم دارای دو وجه

سلبی و ایجابی است، وجه ایجابی با رفع علل به وجود آورنده‌ی جرم مثل مشکلات اقتصادی، فرهنگی، آموزشی و تربیتی همراه است که رفع آنها پیامدهای عمقی و نه زودگذر را در پیشگیری از جرم به همراه دارد. با توجه به این دلایل علمی، نیروی انتظامی طی سال‌های اخیر، وجه ایجابی اقدامات خود را در پیشگیری از جرم با اقدام‌های فرهنگی، آموزشی و اصلاح ذات‌البین یا به عبارتی عدالت ترمیمی که می‌توانند به طور مستقیم با فراهم آوردن بستر مناسب برای ایجاد بستر زمینه‌ساز ظهور نقش داشته باشند، تقویت نموده است. بنابراین، این تحقیق با هدف شناخت نقش کارکرد ایجابی پلیس (پیشگیری اجتماعی از جرم) در تحقق تمدن زمینه‌ساز ظهور صورت گرفته است.

اهداف تحقیق

هدف اصلی

شناخت نقش کارکرد ایجابی پلیس در تحقق تمدن زمینه‌ساز ظهور.

هدف‌های فرعی

۱. شناخت نقش کارکرد ایجابی پلیس در تحقق مؤلفه‌ی بینشی تمدن زمینه‌ساز ظهور؛
  ۲. شناخت نقش کارکرد ایجابی پلیس در تحقق مؤلفه‌ی گرایشی تمدن زمینه‌ساز ظهور؛
  ۳. شناخت نقش کارکرد ایجابی پلیس در تحقق مؤلفه‌ی کنشی تمدن زمینه‌ساز ظهور؛
- با این توصیف در این پژوهش برای رسیدن به اهداف گفته شده به دنبال پاسخ به این پرسش هستیم که کارکرد ایجابی پلیس در تحقق تمدن زمینه‌ساز ظهور چه نقشی دارد؟

پرسش اصلی

آیا کارکرد ایجابی پلیس در تحقق تمدن زمینه‌ساز ظهور تأثیر دارد؟

پرسش‌های فرعی

۱. آیا کارکرد ایجابی پلیس در تحقق مؤلفه‌ی بینشی تمدن زمینه‌ساز ظهور تأثیر دارد؟
۲. آیا کارکرد ایجابی پلیس در تحقق مؤلفه‌ی گرایشی تمدن زمینه‌ساز ظهور تأثیر دارد؟
۳. آیا کارکرد ایجابی پلیس در تحقق مؤلفه‌ی کنشی تمدن زمینه‌ساز ظهور تأثیر دارد؟

تمدن

تمدن در زبان انگلیسی civilization و در عربی حصاره خوانده می‌شود و در لغت به معنای

شهرنشینی و از ریشه مدینه و مدنیت گرفته شده و به معنی دیگر متخلق شدن به شهرنشینی یا خوی و خصلت شهرنشینی به خود گرفتن می‌دهد و بدان معناست که بشر در سایه آن به تشکیل جوامعی پرداخته و شهرنشین شده است. «در زبان‌های بیگانه نیز کلمه تمدن civilization از کلمه civita که در مقابل وحشی‌گری قرار گرفته و از کلمه civilis که معنی شهرنشینی دارد گرفته شده است». (حجازی، ۱۳۶۵: ۱۹)

ویل دورانت^۱ در مورد تمدن می‌نویسد:

تمدن را می‌توان به شکل کلی آن، عبارت از نظمی اجتماعی دانست که در نتیجه‌ی وجود آن، خلاقیت فرهنگی امکان‌پذیر می‌شود و جریان پیدا می‌کند. (ویل دورانت، ۱۳۸۴ ش: ج ۱، ۵)

در تعریفی دیگر، تمدن را مجموعه‌ی دستاوردهای مادی و معنوی بشر در یک منطقه، کشور یا عصر معین یا حالات پیشرفته و سازمان یافته فکری و فرهنگی هر جامعه که نشان آن پیشرفت در علم و هنر و ظهور نهادهای اجتماعی و سیاسی است، می‌دانند. رالف لینتون که از طاهر تعریفش در مورد تمدن چنین برمی‌آید که برای فرهنگ و تمدن مرز ضخیم و بلندی قائل نیست، معتقد است:

تمدن مجموعه‌ی اعمال و آدابی است که افراد از بزرگان خود یاد می‌گیرند و به نسل جوان منتقل می‌کنند. (لینتون، ۱۳۷۸: ۳)

دورکیم و مولس^۳ معتقدند:

تمدن نوعی محیط اخلاقی که شمار معینی از ملت‌ها را در بر می‌گیرد و هر یک از فرهنگ‌های ملی فقط شکل معینی از این کل به شمار می‌روند، گفته می‌شود. (پهلوان، ۱۳۸۸: ۴۶۶)

آرنولد توین بی^۴ تعریف مشابهی از تمدن ارائه می‌دهد. ایشان ضمن قائل شدن حرکت در مقابل سکون برای تمدن می‌نویسد:

همه‌ی تمدن‌های بشری نوعی تکاپوی بزرگ بر پایه‌ی مناسبات انسان است. (نجفی، ۱۳۹۱: ۲۱۹)

1. William James Durant
2. Linton Ralf
3. Durkheim & Moles
4. Arnold Joseph Toynbee

تمدن اسلامی

تمدن حاصل تعالی فرهنگ و پذیرش نظم اجتماعی است. تمدن خروج از بادیه نشینی و گام نهادن در شاهراه نهادینه شدن امور اجتماعی یا به قول ابن خلدون عمران یافتن است. (ولایتی، ۱۳۸۳: ۲۲) با پیدایش اسلام و انتشار سریع و گسترده آن در میان اقوام و ملل و جلب و جذب فرهنگ‌های گوناگون بشری بنای مستحکم و عظیمی از فرهنگ و تمدن انسان پایه‌گذاری شد که در ایجاد آن ملل و نژادهای مختلفی سهیم بودند. این ملل با ارزش‌ها و ملاک‌های نوین اسلامی موفق به ایجاد تمدنی شدند که بدان تمدن اسلامی گفته می‌شود. از این رو تمدن اسلامی تمدن یک ملت یا نژاد خاص نیست بلکه مقصود، تمدن ملت‌های اسلامی است که عرب‌ها، ایرانیان، ترک‌ها و دیگران را شامل می‌شود. شهید مرتضی مطهری می‌نویسد:

پس از ظهور اسلام و تشکیل حکومت اسلامی و گرد آمدن ملل گوناگون در زیر یک پرچم به نام پرچم اسلام تمدنی عظیم و شکوهمند و بسیار کم‌نظیر به وجود آمد که جامعه‌شناسی و تاریخ آن را به نام تمدن اسلامی می‌شناسد. (مطهری، ۱۳۶۲: ۱۴۶)

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) رسیدن به تمدن اسلامی یا تمدن زمینه‌ساز ظهور را نیازمند طی یک فرایند می‌دانند. از نظر ایشان دست‌یابی به تمدن اسلامی شامل وقوع انقلاب اسلامی، تشکیل نظام اسلامی، دولت اسلامی، جامعه و کشور اسلامی و سپس ایجاد تمدن اسلامی می‌شود که اکنون در دوران ایجاد دولت اسلامی قرار داریم. (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۰/۷/۲۴)

اگرچه واژه‌های فرهنگ و تمدن در کنار هم به کار می‌روند اما از نظر برخی از اندیشمندان بین آنها تفاوت‌هایی وجود دارد. استاد محمدتقی جعفری رحمته‌الله در تعریف فرهنگ می‌نویسد:

فرهنگ عبارت است از شیوه‌ی انتخاب شده برای کیفیت زندگی که با گذشت زمان و مساعدت عوامل محیط طبیعی و پدیده‌های روانی و رویدادهای نافذ در حیات یک جامعه به وجود می‌آید. (جعفری، ۱۳۷۵: ۲۲۳؛ به نقل از حسین نژاد، ۱۳۸۵)

استاد شهید مطهری رحمته‌الله در بیان معنای فرهنگ می‌نویسد:

فرهنگ مجموعه‌ی اندوخته‌های معنوی، فکری، روحی، عقلی، اخلاقی و اجتماعی یک قوم است. (مطهری، ۱۳۸۱: ۴۰۵؛ به نقل از حسین نژاد، ۱۳۸۵)

شهید مطهری در مورد تفاوت این دو واژه می‌نویسد: تمدن جهانی است ولی فرهنگ ملی

است. (مطهری، ۱۳۸۱: ۴۰۶؛ به نقل از حسین نژاد، ۱۳۸۵) نصری (۱۳۷۶) اعتقاد دارد:

فرهنگ نشانگر معلومات و خواسته‌ها و آرمان‌های یک جامعه است، در صورتی که تمدن بیانگر فعالیت عوامل اصیل حیات فردی و اجتماعی است. بر همین اساس است که تمدن‌ها به طور طبیعی به جوامع مختلف راه می‌یابند، اما انتقال فرهنگ‌ها از جامعه‌ای به جامعه‌ی دیگر به طور طبیعی نبوده، نیاز به قدرت فرهنگ غالب یا ضعف فرهنگ مغلوب دارد. اگر عوامل به وجود آورنده‌ی یک فرهنگ از میان بروند، پویایی آن فرهنگ نیز از میان خواهد رفت و فقط نمودی از آن باقی خواهد ماند، در صورتی که تمدن‌ها به دلیل وابستگی شدید به عوامل اصیل حیات هرگز دچار رکود نمی‌شوند. در واقع ایستایی یک تمدن موجب سقوط آن تمدن می‌شود. (نصری، ۱۳۷۶: ۳۷۲؛ به نقل از حسین نژاد، ۱۳۸۵)

انتظار

فرهنگ انتظار را جزئی از جهان بینی دینی می‌دانند. استاد شهید مرتضی مطهری در مورد مفهوم جهان بینی می‌نویسند:

جهان بینی عبارتست از نگرش انسان به هستی و توجیه و تبیین آن در رابطه با انسان. به عبارت دیگر دید کلی که انسان از جهان هستی دارد و براساس آن به تعبیر و تفسیر آن می‌پردازد، جهان بینی نامیده می‌شود و به طور کلی برداشت کلی انسان از جهان هستی را جهان بینی او می‌گویند. به صورت دیگر جهان بینی یک سلسله اعتقادات و بینش‌های کلی هماهنگ درباره‌ی جهان و انسان و به طور کلی درباره‌ی هستی می‌باشد. جهان بینی در واقع قسمتی از هستی‌شناسی می‌باشد و عناصر آن عبارتند: الف) توجیه جهان هستی؛ ب) توجیه انسان؛ ج) رابطه انسان با هستی. (مطهری، ۱۳۸۶: ۶۴)

جهان بینی به معنی جهان شناسی است نه جهان احساسی و به مسئله‌ی معروف شناخت مربوط می‌شود، شناخت از مختصات انسان است برخلاف احساس که از مشترکات انسان و سایر جانداران است، لذا جهان شناسی نیز از مختصات انسان است و به نیروی تفکر و تعقل وابستگی دارد. اعتقاد به ظهور منجی که باور مترقی آن در مذهب تشیع تبلور یافته است از خصوصیات جهان بینی دینی است. اعتقاد به ظهور منجی عالم و نیاز به آمادگی برای انقلابی جهانی، چنان ضروری است که بزرگان ما انتظار را راهبردی مهم در این برهه از زمان می‌دانند. انتظار دوره‌ی آماده‌سازی فردی و اجتماعی به شمار می‌آید که زمینه‌ساز انقلاب جهانی منجی عالم است. هر حرکت و انقلابی که این دوره را پشت سر گذاشته باشد، ناقص بوده و به نتیجه

نخواهد رسید. هر انقلابی که دوره‌ی انتظار و آماده‌سازی نداشته باشد و براساس جو محیط و جریان حاکم حرکت کند، در همان گام‌های اول در زیر بار فشارها و ابهام‌ها گرفتار می‌شود. انسان منتظر باید در زندگی فردی و اجتماعی طرح راهبردی و نقشه داشته باشد و بر این اساس حرکت کند و خود و محیط اطرافش را آماده سازد. طرح راهبردی براساس اهداف مشخص شده شکل می‌گیرد و اهداف براساس معیارها و ارزش‌های اعتقادی مشخص می‌شود. انسان معتقدی که در محیط اطراف خود ظلم، فساد و بی‌عدالتی می‌بیند، نمی‌تواند به آن بی‌اعتنا باشد. برای مقابله با آن باید آگاهانه برنامه‌ریزی و عمل نماید. (هرسیج، صادقی، ۱۳۹۰: ۱۱) مذهب تشیع که امام عصر عَلَيْهِ السَّلَام را در ظاهر غایب ولی وجود شریف ایشان را حاضر و ناظر می‌داند در مسیر حرکت به سمت ایجاد تمدن اسلامی نقش بسزایی داشته است و ظهور ایشان را نجات دهنده‌ی بشریت می‌داند. اما ظهور نیازمند آمادگی فردی و اجتماعی است. در بعد فردی اعمالی چون خودسازی و آماده‌باش کامل فکری و اخلاقی، اصلاح نفس، تهذیب و تزکیه، بندگی و اطاعت محض از خدا و رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و ائمه اطهار عَلَيْهِمُ السَّلَام، انتظار فرج و حفظ امید خود و دیگران، عمل به وظائف دینی و عبادات و در بعد اجتماعی، آمادگی دفاعی، بصیرت و آگاهی عمومی، استقامت و اقتدار اجتماعی، گسترش معنویت در جامعه، گسترش امر به معروف و نهی از منکر در جامعه به عنوان مقدمه‌ی ایجاد تمدن زمینه‌ساز ظهور، پیش‌نیاز ظهور است.

تمدن زمینه‌ساز ظهور

حقیقت انتظار همان آمادگی و زمینه‌سازی است و برای انتظار به چیزی بیش از روایات انتظار «افضل الاعمال انتظار الفرج، افضل جهاد امتی انتظار الفرج» نیازی نیست. زمینه‌سازی در فارسی به معنای مقدمه‌چینی، آماده ساختن، تهیه‌ی مقدمات برای منظوری است. اما در لغت عرب معادل تمهید به معنی زمینه‌سازی و بسترسازی است. نه هر زمینه‌سازی، بلکه زمینه‌های چیزی را کاملاً فراهم کردن و راه را از هر جهت هموار کردن و بر آن تسلط داشتن است. ظهور در این جا در برابر غیبت، به معنای آشکار شدن امام است. (پورسیدآقایی، ۱۳۸۸: ۲۰) تمدن زمینه‌ساز تمدنی است که اعضای آن، وظایفی را که نسبت به تمدن (تمدن دینی) دارند، به بهترین شکل انجام می‌دهند و از سوی دیگر، در انجام وظایفی که نسبت به امام خود بر عهده دارند، می‌کوشند. گفتنی است اگر زمینه‌سازی به معنای انجام مسئولیت‌های دینی تفسیر می‌شود، باید در نظر داشت که انجام تکالیف دینی باید در نسبتی خاص با امام

زمان عَلَيْهِ السَّلَامُ قرار گیرد و با این توجه همراه باشد که همه‌ی این‌ها، مسیر را برای بسط ید او و نافذ شدن امرش مهیا می‌کند. (آیتی، ۱۳۹۰: ۵۲) تمدن زمینه‌ساز یعنی ایجاد تمدن اسلامی، تمدن اسلامی یعنی فضایی که انسان در آن فضا از لحاظ مادی و معنوی می‌تواند رشد کند و به غایات مطلوبی که خداوند متعال او را برای آن غایات خلق کرده است برسد؛ زندگی خوبی داشته باشد، زندگی عزت‌مندی داشته باشد انسان عزیز، انسان دارای قدرت، دارای ابتکار، دارای سازندگی جهان طبیعت؛ تمدن اسلامی یعنی این. (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۲/۶/۱۴؛ به نقل از منزوی بزرگی، حبیبیان، ۱۳۹۵: ۶۹)

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) مؤلفه‌هایی هم‌چون اسلام و معارف اسلامی، حرکت علمی کشور و شکستن مرزهای دانش، معنویت، جامعه‌ی ایمانی، ایستادگی و مقاومت، نیروی انسانی و جمعیت، مجاهدت و جهاد مداوم، عقلانیت و نیروهای مسلح را برای رسیدن به تمدن زمینه‌ساز ظهور ضروری می‌دانند و در باره‌ی نیروهای مسلح می‌فرمایند:

نیروهای مسلح نوک پیکان نظام اسلامی و الهی و تمدن الهی و اسلامی در مقابله با دشمنان، بدخواهان و کینه‌ورزانند. (منزوی بزرگی، حبیبیان، ۱۳۹۵: ۷۵-۷۰)

از فرمایشات ایشان و به استناد آیات و روایات چینی استنباط می‌شود که انسان‌ها در تحول وضعیت خود و جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند، کاملاً دخالت دارند از این رو می‌توان ادعا نمود ظهور امری تحصیلی و نه حصولی است به عبارت روشن‌تر، تلاش انسان‌ها و اراده و اختیار آنها در تحقق ظهور مسئله‌ای اثرگذار است. آیه شریفه **﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾** (رعد: ۱۱) به روشنی، تغییر سرنوشت جوامع را از رهگذر تحولاتی می‌داند که می‌بایست در درون آن جوامع شکل گیرد و به تعبیر دیگر، سنت الهی بر این است که سرنوشت جوامع، نه با دخالت عوامل غیبی و نامرئی، که بر اساس شایستگی‌ها و لیاقت‌های خود آن‌ها رقم بخورد. امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ می‌فرمایند:

أَبِي اللَّهِ أَنْ يَجْرِيَ الْأَشْيَاءُ إِلَّا بِأَسْبَابِهَا (کلینی، ۱۳۸۳: ج ۱، ۱۸۳)؛
خداوند از این که پدیده‌ها را جز به واسطه‌ی اسباب، تحقق بخشد، ابا دارد.

پیشگیری از جرم

تعریف پیشگیری از جرم از نظر اکبلوم^۱ عبارت است از:

کاهش خطر وقوع و شدت بالقوه جرم و بی‌نظمی از طریق مداخله در علل آن.

1. EK Blum

به نظر مراجع. جانسون پیشگیری از جرم بر چهار پدیده مبتنی است:

۱. این که عمل زشت، ناهنجار و تقبیح شده‌ای (جرم) در شرف وقوع باشد؛ ۲. این که چنین کاری توسط ادراک و حواس انسان قابل پیش‌بینی باشد؛ ۳. این که بیشتر اقدامات پیشگیرانه خارج از مرزهای سیستم عدالت کیفری است؛ ۴. این که مداخلات قبل از وقوع عمل مجرمانه انجام شود.

این تعریف از دو جهت مفید است. نخست این که پیشگیری از جرم را وابسته به مشارکت جامعه می‌داند و امتیاز دوم این تعریف آن است که جنبه‌ی پیش‌کنشی اقدامات پیشگیری را پررنگ می‌کند.

پیشگیری از وقوع جرم عبارت است از پیش‌بینی، شناسایی و ارزیابی وقوع جرم و اتخاذ تدابیر و اقدام‌های لازم برای جلوگیری از وقوع آن. روش‌های پیش‌گیری متنوع می‌باشد و شامل هرگونه راهکاری است که موجب جلوگیری از وقوع جرم، کنترل بزهکاری و کاهش نرخ جرم در آینده باشد. (نیازپور، ۱۳۸۲: ۷۳)

رویکردهای پیشگیری از جرم

رویکرد چندنهادی به پیشگیری از جرم

رویکرد چندنهادی بر اساس دیدگاه‌های جرم تنها یک اقدام مربوط به نهادهای کیفری نیست؛ بلکه ماهیت چندگانه متغیرهای تأثیرگذار بر جرم، مشارکت همه جانبه نهادهایی مانند خانواده، اشتغال، آموزش، مسکن، خدمات اجتماعی، بهداشت و تأمین اجتماعی را طلب می‌کند. به عبارت دیگر، پیشگیری چندنهادی از جرم ترکیبی از نظریه‌ها، دغدغه‌ها، ایدئولوژی‌ها، انتظارات، منابع و حدود اختیارات و وظایف سازمانی مختلف است و این مجموعه شبکه‌ای از ساز و کارهای کنترل رسمی و غیررسمی را تشکیل می‌دهد. رویکرد مشارکتی همان رویکرد چندنهادی یا بین‌نهادی است، ولی پیشگیری چندنهادی متفاوت از پیشگیری جامعه‌محور است. پیشگیری چندنهادی مجموعه‌ای از عقاید و رویه‌ها است و بر این فرض مبتنی است که مدیریت مناسب موجب بهبود و ارتقای راه‌حل‌های مناسب برای طیف وسیعی از مسایل اجتماعی و اقتصادی خواهد شد. (فرجی‌ها، ۱۳۸۹: ۱۴) حفظ ارزش‌ها و هنجارها و حفاظت و نگهداری نمادهای تمدن اسلامی در سایه تعامل پلیس و همکاری نهادهای ذیربط امکان‌پذیر است.

رفاه اجتماعی

رفاه مساوی با آسایش است ولی از واژه‌ی کفاف به معنی امکان پاسخگویی به نیازهای انسان و مقابله با تهدیدات نام برده‌اند. منظور از رفاه اجتماعی، تلاش‌های انجام شده توسط دولت‌ها و سازمان‌های داوطلبانه برای کمک به خانواده‌ها است و برنامه‌هایی را مانند: تأمین درآمد و حفظ آن در سطح قابل قبول، فراهم کردن مراقبت پزشکی و ارائه خدمات درمانی عمومی، تأمین مسکن، توسعه‌ی اجتماعی، مهیا کردن خدمات برای تسهیل سازگاری اجتماعی و فراهم کردن تسهیلات تفریح و سرگرمی، شامل می‌شود. مفهوم رفاه دارای دو مشخصه‌ی زیر می‌باشد:

الف) به کارگیری اقدامات رفاهی برای حمایت یا تقویت خانواده به عنوان یک نهاد اجتماعی پایه تا این که نیازهای اعضای خانواده برآورده شود؛
ب) تمایل به تقویت ظرفیت و توانایی افراد تا از عهده موقعیت‌ها یا شرایط سخت زندگی بر بیایند.

هدف اصلی سیستم رفاه اجتماعی، توانمندسازی همه‌ی افراد جامعه است تا بدین طریق، توان و استعداد بالقوه خودشان را رشد داده، شکوفا سازند و به کمال برسانند.

رویکرد عدالت ترمیمی

در سال ۱۹۸۹ در استرالیا نظریه‌ی شرمندسازی باز اجتماعی‌کننده توسط جان برایت ویت^۱ مطرح شد. این نظریه در واقع یک نظریه‌ی کنترل اجتماعی را مطرح می‌کند و معتقد است بزهکاران باید به صورت مثبت و سازنده به وسیله‌ی خانواده‌ها، همسایگان، دوستان و همکاران شرمسار شوند. البته آن نوع شرمسازگی که بزهکاران را به حاشیه‌نرانده و آنها را با جامعه بیگانه نسازد. (عباسی، ۱۳۸۲: ۹۴)

این رویکرد در پی آن است که ساختار یا نگرشی جایگزین، برای تفکر در مورد جرم و عدالت فراهم نماید. این نگرش یا فلسفه‌ی ترمیمی دارای پنج اصل یا اقدام کلیدی است.

- تمرکز بر صدمه و زیان و نیازهای بعدی بزه دیدگان به علاوه جوامع و بزهکاران؛

- توجه به تعهدات ناشی از ایجاد صدمه و زیان؛

- استفاده از فرایند فراگیری و توام با همکاری؛

- درگیر نمودن و مشارکت دادن کسانی که دارای سهمی در جرم هستند شامل بزه‌دیدگان،

بزه‌کاران اعضای جامعه محلی و جامعه بزرگ؛

- جست‌وجو برای اصلاح امور، بطور کلی عدالت ترمیمی و رویکرد ترمیمی فرایندی است برای درگیر نمودن (تا آن جایی که ممکن است) کسانی که دارای سهمی در یک جرم خاص هستند تا به طریق جمعی نسبت به تعیین و توجه به صدمات و زیان‌ها نیازها و تعهدات جهت التیام و بهبود بخشیدن امور به اندازه‌ای که امکان‌پذیر است اقدام نماید. (حیدری، ۱۳۹۵:

۳۸)

در قانون جدید آئین دادرسی کیفری توجه به بزه‌دیده به عنوان رکن اصلی سیستم دادرسی و متضرر از جرم کاری ارزشمند است چرا که در گذشته و بعد از تبدیل سیستم انتقام‌گیری خصوصی به دادرسی کیفری و سیستم قضایی عملاً نقش بزه‌دیده در رسیدگی‌های کیفری رو به فراموشی گذاشت اکنون مواد بسیاری منطبق با اصول اساسی استفاده از برنامه‌های عدالت ترمیمی در متن این قانون آورده شده که عنوان بزه‌دیده را نیز رسمیت بخشیده است. توجه پلیس به رویکرد عدالت ترمیمی که طی سال‌های اخیر با فعال نمودن دوایر اجتماعی کلانتری‌ها سرعت بیشتری به خود گرفته است در واقع هم‌سوایی با نمادهای عدالت ترمیمی هم چون اصلاح ذات‌البین یا نمادهای عدالت ترمیمی سنتی ایرانی هم چون آئین خون بس و آئین فصل است.

رویکرد مددکاری اجتماعی

مددکاری اجتماعی یکی از شاخه‌های علوم انسانی است که با تکیه بر دانش، اصول، مهارت و روش‌های ویژه، به دنبال کمک‌رسانی به شهروندان از جمله بزه‌کاران است تا از این رهگذر، مشکلات و نیازهای آنان برطرف شود. (خاکساری، ۱۳۷۱: ۱۰)

جرم در اسلام مترادف گناه و نافرمانی است و یک معنای وسیع‌تری از جرم به اصطلاح حقوقی را شامل می‌شود. مهم‌ترین تکیه‌گاه اسلام در مبارزه با جرم و بی‌نظمی در جامعه تکیه روی پیشگیری از وقوع جرم است. یعنی با از بین بردن زمینه‌های ارتکاب جرم مانع گرفتاری افراد در دام ارتکاب جرم می‌شود. گسترش عدالت، امر به معروف و نهی از منکر، توجه به علم‌آموزی و دانش، توصیه‌های اخلاقی به مسئولین حکومتی، همکاری و همفکری در تصمیم‌گیری‌ها و اصلاح ذات‌البین از جمله موارد مهمی است که اسلام بر آنها تأکید نموده است. برخی از این موارد برابر قوانین به صورت مستقیم به پلیس سپرده شده و برخی موارد را نیز نیروی انتظامی به صورت استنتاجی از جمله اصلاح ذات‌البین با ایجاد سازوکار لازم هم چون

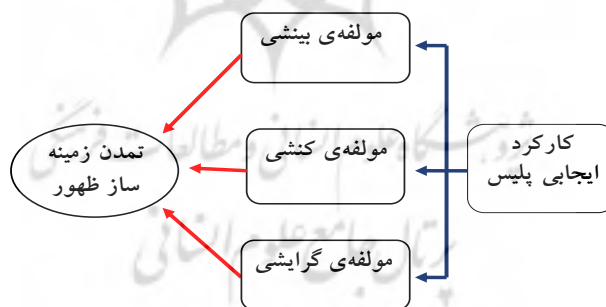

ایجاد دوایر اجتماعی در کلانتری‌ها، عهده‌دار گردیده است.

با ملاحظه‌ی تعاریف گفته شده در مورد پیشگیری از جرم اعم از تعاریف گفته شده در منابع اسلامی و غیراسلامی به یک نکته‌ی مشترک می‌رسیم و آن ترجیح مقابله با جرم به روش ایجابی و رفع علل به جای برخورد های سلبی است. شرمند شدن، پشیمانی، تربیت اخلاقی، توبه، تغییر بینش، تغییر رفتار، برانگیخته شدن احساسات انسانی و... که پیامد اقدام های ایجابی در پیشگیری از جرم است، مفاهیمی است که موجب زدوده شدن رذایل و تقویت فضائل اخلاقی و نزدیک شدن افراد مجرم و مستعد جرم به صف منتظران ظهور می‌گردد.

چارچوب نظری تحقیق

چارچوب نظری این تحقیق برگرفته از فرمایشات مقام معظم رهبری، مصاحبه با نخبگان در باب مؤلفه‌های تمدن زمینه ساز ظهور و نظریه‌ی جان برایت ویت در موضوع عدالت ترمیمی است. رویکردهای ایجابی از جمله عدالت ترمیمی، مددکاری اجتماعی و رفاه اجتماعی در سال‌های اخیر و همزمان با رویکرد جامعه محوری نقش بیشتری را نسبت به گذشته ایفاء می‌کند. نتایج این رویکردها حل ریشه‌ای جرم است و پیامد آن پیوستن مجرمین و افراد مستعد جرم به صف صالحین می‌باشد. برگرفته از مبانی نظری، مدل مفهومی تحقیق در شکل ۱ به نمایش در آمده است.

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

روش پژوهش

روش تحقیق حاضر از نظر داده‌ها کمی و از نظر اهداف کاربردی و از نظر ماهیت، مطالعه‌ی همبستگی است. جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر در بخش کیفی را تعدادی از اساتید دانشگاه دارای مدرک تحصیلی در حوزه‌های فرهنگی و امنیتی که تعداد آنها با اشباع نظری به هجده

نفر رسید، تشکیل می‌دهند و در بخش کمی تعداد ۱۷۵ نفر از کارکنان پلیس دارای مدرک تحصیلی کارشناسی علوم اجتماعی، معارف اسلامی و فقه و حقوق شاغل در استان تهران با حداقل پنج سال کار اجرایی را شامل می‌شوند. ابزار سنجش پژوهش حاضر پرسش نامه محقق ساخته می‌باشد. اعتبار ابزار به وسیله آلفای کرونباخ محاسبه و مقدار آن ۰/۸۳. و روایی آن توسط روایی صوری تایید شده است. داده‌های حاضر به وسیله آزمون‌های آماری موسوم به همبستگی اسپیرمن و t تک نمونه‌ای در بسته نرم‌افزاری SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

یافته‌ها

الف) یافته‌های توصیفی

یافته‌های توصیفی از بعد جمعیت‌شناختی شامل بخش‌های کیفی و کمی است که در جدول‌های ۱ و ۲ نمایش داده شده است.

جدول ۱. توصیف جمعیت‌شناختی بخش کیفی

تعداد	مدرک تحصیلی		سن خدمتی		سابقه خدمت اجرایی	
	کارشناسی ارشد	دکتری	۲۵-۲۰	۲۵ و بالاتر	۵-۱۰	بیشتر از ده سال
۱۸	۷	۱۱	۷	۱۱	۱۱	۷

جدول ۲. توصیف جمعیت‌شناختی بخش کمی

تعداد	مدرک تحصیلی			سن خدمتی			خدمت اجرایی		
	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکتری	۲۵-۲۰ سال	۲۵ سال و بالاتر	۲۰-۱۰ سال	۱۰-۲۰ سال	بالاتر از ۲۰ سال	
۱۷۵	۷۸	۸۲	۱۵	۵۷	۸۴	۵۳	۷۴	۴۸	

ب) یافته‌های تحلیلی

۱. در بخش کیفی با تعدادی از اساتید دانشگاه دارای مدرک تحصیلی در حوزه‌های فرهنگی و امنیتی به روش در دسترس، مصاحبه به عمل آمد و با توجه به اشباع نظری، مصاحبه تا نفر هجدهم ادامه پیدا کرد. در مصاحبه با نخبگان این پرسش مطرح شد که آیا قائل به این موضوع هستند که کارکرد پلیس یعنی پیشگیری از جرم در بخش ایجابی شامل آموزش‌های

همگانی، عدالت ترمیمی و اقدام‌های میانجی‌گرایانه در حل و فصل دعاوی و پیشگیری از تکرار جرم، امر به معروف و نهی از منکر، مددکاری اجتماعی، نشست‌های محلی، پیش‌بینی ساز و کارهای حمایت‌گرایانه از اطفال و نوجوانان بزه‌کار یا در معرض بزه مثل پیش‌بینی پلیس زن برای رسیدگی به پرونده‌ی آنها و اقدام‌های مشابه می‌تواند مسیر حرکت به سمت تمدن زمینه‌ساز ظهور را فراهم نماید؟ اگر چنین است اقدام‌های ایجابی پلیس در هر یک از مؤلفه‌های بینشی، گرایشی و کنشی منجر به چه شاخص‌هایی خواهد شد؟ ضمن آن‌که جواب همه‌ی مصاحبه‌شوندگان به بخش اول سؤال مثبت بود، هر یک از آنها شاخص‌هایی را در رابطه با مؤلفه‌های ذکر شده بیان نمودند که در جدول زیر نتایج مصاحبه با یکی از اساتید برای نمونه آورده شده است.

جدول ۳. مصاحبه با نخبگان (کد ۱۲)

مؤلفه‌ها	شاخص‌ها
بینشی (معرفتی)	شناخت شرایط ظهور، شناخت امام، شناخت وظایف پیروان امام، شناخت ویژگی‌های پیروان امام، شناخت اهداف امام، شناخت مقاصد امام عصر <small>علیه السلام</small> ، آرمان محور
گرایشی (عاطفی)	افزایش شوق دیدار امام، تولی، تبری، واسطه خود و خدا قرار دادن امام، دعا و نیایش برای سلامتی امام، تمسک به حضرت، انجام کار خیر برای خشنودی امام، دعا و نیایش برای ظهور امام؛ ایمان، وجدان، تقوی، اسوه‌گزینی (تاسی به امام)
کنشی (رفتاری)	گذشت و جوانمردی، شرمندگی و پشیمانی از اعمال ناشایست، دوری از گناه، افزایش حس نوع‌دوستی، کمک به دیگران، تهذیب نفس، جبران خسارت دیگران، مشارکت‌جویی در کارها، آراسته شدن به سجایای اخلاقی، تبعیت و تسلیم در برابر امر امام

۲. بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها: به منظور بررسی نرمال و طبیعی بودن توزیع داده‌ها از آزمون کشیدگی و چولگی استفاده نموده و از نرمال بودن داده‌ها اطمینان حاصل می‌نماییم.

جدول ۴. نتایج آزمون کشیدگی و چولگی

	مؤلفه‌ی کنشی	مؤلفه‌ی گرایشی	مؤلفه‌ی بینشی	کارکردهای پلیس
تعداد	۱۷۵	۱۷۵	۱۷۵	۱۷۵
کشیدگی	1.145-	1.133-	230-	111-
چولگی	1.821	234-	110-	476-

با توجه به نتایج به دست آمده که حاصل از آزمون کشیدگی و چولگی بر روی داده‌هاست و با توجه به این که مؤلفه‌های کشیدگی و چولگی برای تمامی فرضیه‌ها در بازه (۲ تا ۲-) است، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که داده‌ها از توزیع نرمالی برخوردار هستند و در واقع برازش داده‌ها طبیعی است.

۳. نتایج آزمون فرضیه‌ها:

فرضیه اول

کارکرد ایجابی پلیس در تحقق مؤلفه‌ی بینشی تمدن زمینه‌ساز ظهور تأثیر دارد. برای بررسی این فرضیه از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شده است.

جدول ۵. بررسی تأثیر کارکرد ایجابی پلیس در تحقق مؤلفه‌ی بینشی تمدن زمینه‌ساز ظهور و مقدار آماره t

متغیر مورد بررسی	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری
کارکرد ایجابی پلیس و مؤلفه‌ی بینشی تمدن زمینه‌ساز ظهور	۳/۵۰	۲/۷۱	۳۹/۳۱	۳۷۵	۰/۰۰۱

در جدول ۵ آمار توصیفی، مقدار آماره t، درجه‌ی آزادی این آزمون، سطح معناداری و میانگین انحراف و فاصله اطمینان ۰/۹۵ برای میانگین انحراف آمده است. با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰۱ و مقایسه آن با مقدار خطای مجاز ۰/۰۵ با اطمینان ۰/۹۵ فرض H_0 رد می‌شود. به عبارت دیگر کارکرد ایجابی پلیس در تحقق مؤلفه‌ی بینشی تمدن زمینه‌ساز ظهور تأثیر دارد.

فرضیه دوم

کارکرد ایجابی پلیس در تحقق مؤلفه‌ی گرایش تمدن زمینه‌ساز ظهور تأثیر دارد. برای بررسی این فرضیه از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شده است.

جدول ۶. بررسی تأثیر کارکرد ایجابی پلیس در تحقق مؤلفه‌ی گرایش تمدن زمینه‌ساز ظهور و مقدار آماره t

متغیر مورد بررسی	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری
کارکرد ایجابی پلیس و مؤلفه‌ی گرایش تمدن زمینه‌ساز ظهور	۳/۸۱	۳/۲۱	۲۴/۹۳	۳۷۵	۰/۰۰۰

در جدول ۶ آمار توصیفی، مقدار آماره t، درجه‌ی آزادی این آزمون، سطح معناداری و میانگین انحراف و فاصله اطمینان ۰/۹۵ برای میانگین انحراف آمده است. با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ و مقایسه آن با مقدار خطای مجاز ۰/۰۵ با اطمینان ۰/۹۵ فرض H_0 رد می‌شود. به عبارت دیگر کارکرد ایجابی پلیس در تحقق مؤلفه‌ی گرایش تمدن زمینه‌ساز ظهور تأثیر دارد.

فرضیه سوم

کارکرد ایجابی پلیس در تحقق مؤلفه‌ی کنشی تمدن زمینه‌ساز ظهور تأثیر دارد. برای بررسی این فرضیه از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شده است.

جدول ۷. بررسی تأثیر کارکرد ایجابی پلیس در تحقق مؤلفه‌ی کنشی تمدن زمینه‌ساز ظهور و مقدار آماره t

متغیر مورد بررسی	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری
کارکرد ایجابی پلیس و مؤلفه‌ی کنشی تمدن زمینه‌ساز ظهور	۴/۰۹	۱/۹۸	۳۱/۱۹	۳۷۵	۰/۰۰۰

در جدول ۷ آمار توصیفی، مقدار آماره t، درجه آزادی این آزمون، سطح معناداری و میانگین انحراف و فاصله اطمینان ۰/۹۵ برای میانگین انحراف آمده است. با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ و مقایسه آن با مقدار خطای مجاز ۰/۰۵ با اطمینان ۰/۹۵ فرض H₀ رد می‌شود. به عبارت دیگر کارکرد ایجابی پلیس در تحقق مؤلفه‌ی کنشی تمدن زمینه‌ساز ظهور تأثیر دارد.

فرضیه‌ی اصلی تحقیق

کارکرد ایجابی پلیس در تحقق تمدن زمینه‌ساز ظهور تأثیر دارد.
برای بررسی این فرضیه از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شده است.

جدول ۸. بررسی تأثیر کارکرد ایجابی پلیس در تحقق تمدن زمینه‌ساز ظهور و مقدار آماره t

متغیر مورد بررسی	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری
کارکرد ایجابی پلیس و تحقق تمدن زمینه‌ساز ظهور	۳/۸۹	۲/۴۱	۳۶/۷۵	۳۷۵	۰/۰۰۰

در جدول ۸ آمار توصیفی، مقدار آماره t، درجه‌ی آزادی این آزمون، سطح معناداری و میانگین انحراف و فاصله اطمینان ۰/۹۵ برای میانگین انحراف آمده است. با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ و مقایسه آن با مقدار خطای مجاز ۰/۰۵ با اطمینان ۰/۹۵ فرض H₀ رد می‌شود. به عبارت دیگر کارکرد ایجابی پلیس در تحقق تمدن زمینه‌ساز ظهور تأثیر دارد.

جدول ۹. نتایج آزمون فرضیه‌ها

شماره فرضیه	تعداد	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار آماره t	درجه آزادی	نتیجه فرضیه
۱	۱۷۵	۲	۵	۳/۵۰	۲/۷۱	۳۹/۳۱	۳۷۵	پذیرش فرضیه
۲	۱۷۵	۳	۴	۳/۸۱	۳/۲۱	۲۴/۹۳	۳۷۵	پذیرش فرضیه
۳	۱۷۵	۲	۴	۴/۰۹	۱/۹۸	۳۱/۱۹	۳۷۵	پذیرش فرضیه
۴	۱۷۵	۲	۵	۳/۸۹	۲/۴۱	۳۶/۷۵	۳۷۵	پذیرش فرضیه

نتایج جدول ۹ حکایت از پذیرش فرضیه‌ها یعنی تأثیر اقدام‌های ایجابی پلیس بر مؤلفه‌های بینشی، گرایشی و کنشی تمدن زمینه‌ساز ظهور دارد. در نتیجه فرضیه‌ی اصلی

تحقیق، یعنی تأثیر کارکرد ایجابی پلیس در تحقق تمدن زمینه‌ساز ظهور مورد تأیید قرار می‌گیرد.

۴. نتایج آزمون فریدمن:

جدول ۱۰. نتایج آزمون فریدمن

نمره آزمون	عنوان مؤلفه
۵/۱۷	مؤلفه‌ی کنشی
۴/۶۸	مؤلفه‌ی گرایشی
۴/۴۳	مؤلفه‌ی بینشی

نتیجه‌گیری

کارکرد پلیس، پیشگیری از جرم و نظم‌بخشی به جامعه است. اما شیوه‌های پیشگیری از جرم در دوره‌های مختلف و مکان‌های مختلف، متفاوت است. در دوره‌های قبل راهبرد پیشگیری از جرم سرکوب‌گرانه و سلبی بود اما اکنون به توجه به پاسخگو نبودن رویکردهای سنتی، پایین بودن بهره‌وری روش‌های سنتی، روند رو به رشد شهرنشینی، روند جهانی شدن جرم، تأثیر فن‌آوری بر جرم، پیدایش جرائم نو ظهور، افزایش مطالبات مردم و مسئولان، افزایش قدرت رسانه‌ها، افزایش پرونده‌ها، محدودیت‌های مالی و توسعه‌ای پلیس در برنامه‌های پنج سالانه و... پلیس رویکردهای ایجابی از جمله مشارکت دادن مردم در تصمیم‌گیری‌ها، آموزش‌های همگانی، رویکردهای ترمیمی و میانجی‌گرایانه، رویکرد مددکاری اجتماعی، رعایت حقوق شهروندی و حفظ کرامت مردم، امر به معروف و نهی از منکر و رفتاری در طراز پلیس اسلامی را سرلوحه‌ی کار خود قرار داده است. اکثر نظریه‌پردازان عقیده دارند که اقدام‌های ایجابی ریشه‌ای و تأثیرگذارتر از اقدام‌های سلبی است. تحقیقات علمی نشان می‌دهد که مجازات مجرمین در اکثر موارد کاهش جرم را به دنبال ندارد بلکه سبب جابه‌جایی جرم می‌گردد. اما اثر اقدام‌های ایجابی ماندگار و عمیق است. در حال حاضر، پلیس اقدام‌های ایجابی خود را با الگوهای دینی و اسلامی پیاده‌سازی می‌کند، این رویکرد سبب افزایش اعتماد به پلیس و تغییر جهت مجرمین و افراد مستعد جرم به سمت پرهیزکاران جامعه می‌گردد. قطعاً ثبات قدم این افراد در تغییر رویکرد، مستلزم حمایت‌های اقتصادی، حل بیکاری و توجه به معیشت آنها می‌باشد. جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر کارکرد ایجابی پلیس در پیشگیری از جرم را برای تغییر بینش و هموارسازی مسیر حرکت به سوی تمدن زمینه‌ساز ظهور موثر می‌دانند. در رابطه با فرضیه‌ی دوم مبنی بر این که کارکردهای ایجابی پلیس در تحقق مؤلفه‌ی گرایشی زمینه‌ساز ظهور تأثیرگذار است به این عبارت از نویسنده کتاب نظم اجتماعی اشاره

می‌کنیم که: میزان قداست و برتری اصول و ارزش‌های عام، شامل اصول و ارزش‌های مشترک و عام انسانی، مذهبی و ملی نسبت به اصول و ارزش‌های خاص خرده فرهنگ‌های درون جامعه است. قداست و برتری اصول عام مشترک نسبت به اصول خاص باعث تقویت وحدت نمادی و مفاهمه فرهنگی در سطح جامعه می‌شود. (چلبی، ۱۳۸۴: ۱۴۰) با توجه به این که فطرت بشری همه را به سوی قدرت لایزال رهنمون می‌دارد و همه افراد بشر در ذات خود منتظر ناجی هستند، اقدام‌های ایجابی نظیر امر به معروف و نصیحت برادرانه می‌تواند، به تقویت احساسات و عواطف و گرایش افراد به اهل بیت عَلَيْهِمُ السَّلَامُ و امام عصر عَلَيْهِ السَّلَامُ بینجامد و تولایی برای زمینه‌ی ظهور گردد.

فرضیه‌ی سوم کارکردهای ایجابی پلیس را در تحقق مؤلفه‌ی رفتاری تمدن زمینه‌ساز ظهور مورد کنکاش قرار داده است. با توجه به این که پلیس ضمن مردمی بودن از نهادهای حکومتی محسوب می‌گردد و حاکمیت نیز طلایه‌دار تمدن دینی است، ارائه‌ی خدمات مطلوب به مردم می‌تواند رضایت، اعتماد و در نتیجه به اعتبار نظر پاسخ دهندگان به فرضیه‌ی سوم، تحقق مؤلفه‌ی رفتاری تمدن زمینه‌ساز ظهور را به دنبال داشته باشد. اظهار پشیمانی بزه‌کار و ابراز شرمندگی وی، نجات افراد بزه‌کار و در معرض بزه با نصیحت و ارشاد و اقدام‌های میانجی‌گرایانه منجر به باز اجتماعی شدن یا معرفی آنها به موسسات اقتصادی برای تحت حمایت قرار گرفتن، از نظر پاسخ دهندگان اقدام‌هایی است که خیل زیادی از جمعیت را به تغییر رفتار رهنمون می‌کند و جاده‌ی حرکت به سمت تمدن زمینه‌ساز ظهور را هموار می‌نماید.

پیشنهادهای

هرچند جهت‌گیری ذاتی پلیس در تأمین امنیت عمومی به لحاظ وظایف و مسئولیت‌های آن در قبال جامعه و حاکمیت به سمت استفاده از رویکردهای سلبی وزن بیشتری دارد، لیکن آن چه پلیس جامعه اسلامی ایران را از سایر پلیس‌های کشورهای جهان متمایز می‌نماید، تفکر عمیق، ولایت‌مداری، مردم‌داری، دین‌محوری با خصیصه‌ی پلیس منتظر می‌باشد. بنابراین فارغ از وظایف قانونی، امروزه تفکر فرهنگی، اجتماعی و اقدامات ایجابی برای تأمین امنیت مردم جامعه از اولویت‌های پلیس اسلامی ایران است که باید تمام مؤلفه‌ها از جمله مشارکت دادن مردم در تصمیم‌گیری‌ها، آموزش‌های همگانی، امر به معروف و نهی از منکر و شاخ‌های رفتاری در تراز پلیس اسلامی و عوامل شتاب‌دهنده این رویکرد را در تمام سطوح راهبردی و اجرایی، تقویت نماید.

پلیس باید تمامی شاخص‌های رفتار حرفه‌ای که ارائه‌ی خدمات مطلوب به مردم را تقویت می‌نماید و می‌تواند رضایت و اعتماد عمومی را در جایگاه سرمایه‌ی اجتماعی تقویت نماید، بیش از گذشته بهبود بخشد. هر چند که گام‌های اثر بخش و کارایی پلیس در این زمینه یک روند توسعه‌ای دارد، لیکن روحیه‌ی جهادی و ولایت‌مداری پلیس به عنوان ظرفیت مهم در شتاب‌دهندگی بیشتر در این مسیر می‌تواند ادراک مثبت شهروندان را در اعتماد به پلیس و کمک به حرکت پلیس در مسیر توسعه‌ی تمدن زمینه‌ساز ظهور تقویت نماید.

بالا بردن سطح آستانه تحمل و روحیه‌ی خستگی‌ناپذیری کارکنان پلیس در برنامه‌های پیشگیرانه از جرائم، رعایت حقوق شهروندی و حفظ کرامت مردم، به ویژه برنامه‌های ترمیمی در ابعاد گسترده با رویکرد اجتماع‌محوری است، می‌تواند، اقدامات پیشگیرانه را مؤثرتر و فرایند باز اجتماعی شدن مجرمان را با مشارکت جامعه بهبود بخشد.

منابع

قرآن کریم

- آیتی، نصرت الله، «مفهوم‌شناسی اصطلاح جامعه زمینه ساز»، فصل‌نامه علمی-پژوهشی مشرق موعود، سال پنجم، شماره ۲، ۱۳۹۰.
- بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با دانشگاهیان کرمانشاه مورخ ۱۳۹۰/۷/۲۴.
- پورسیدآقایی، سیدمسعود، زمینه‌سازی ظهور، فصل‌نامه مشرق موعود، سال سوم، شماره دهم، ۱۳۸۸.
- پهلوان، چنگیز، فرهنگ و تمدن، تهران: نشر نی، ۱۳۸۸.
- چلبی، مسعود، نظم اجتماعی، تهران: نشر نی، ۱۳۸۲.
- حجازی، فخرالدین، نقش پیامبران در تمدن انسان، تهران: انتشارات بعثت، ۱۳۶۵.
- حسین‌نژاد محمدآبادی، حمید، رابطه‌ی علم با فرهنگ و تمدن اسلامی از دیدگاه شهید مطهری، مجله پژوهش‌های اجتماعی-اسلامی، مهر و آبان، شماره ۶۰، ۱۳۸۵.
- حیدری، شهلا، پویایی و رویکرد عدالت‌ترمیمی با تأکید و توجه به حقوق کیفری ایران؛ پایان‌نامه کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد کرمانشاه، ۱۳۹۵.
- خاکساری، محمدحسن، مفاهیم مددکاری اجتماعی با تکیه بر مددکاری فردی، تهران: انتشارات سازمان بهزیستی کشور، ۱۳۷۱.
- دورانت، ویل، تاریخ تمدن، تهران: علمی و فرهنگی، ۱۳۸۴ ش.
- سعیدی‌نیا، حبیب‌الله، «علل افول علمی تمدن اسلامی»، فصل‌نامه علمی-پژوهشی پژوهش‌نامه تاریخ اسلام، سال اول شماره ۲، ۱۳۹۰.
- سلیمی، عبدالحکیم، بیداری و احیای تمدن اسلامی با تأکید بر اندیشه‌ی سیاسی رهبر معظم انقلاب اسلامی، مجموعه مقالات همایش نظریه‌ی بیداری اسلامی در اندیشه‌ی امام خمینی علیه السلام و آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، ۱۳۹۱.
- عباسی، مصطفی، «عدالت‌ترمیمی دیدگاه نوین عدالت کیفری»، فصل‌نامه پژوهش حقوق و سیاست، شماره ۹، ۱۳۸۲.
- فرجی‌ها، محمد، رویکرد نظری به پیشگیری از جرم: چالش‌ها، راهکارها، رویکرد چند نهادی به پیشگیری از جرم، مجموعه مقالات ارائه شده در نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم، تهران: معاونت آموزش ناجا، ۱۳۸۹.
- کلینی، محمدبن یعقوب، اصول کافی، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۳ ش.

- لینتون، رالف، سیر تمدن، ترجمه‌ی پرویز مرزبان، تهران: انتشارات علمی، فرهنگی، ۱۳۷۸.
- مطهری، مرتضی، خدمات متقابل اسلام و ایران، تهران: انتشارات صدرا، ۱۳۶۲.
- مطهری، مرتضی، مقدمه‌ای بر جهان بینی اسلامی، تهران: انتشارات صدرا، ۱۳۸۶.
- منزوی بزرگی، جواد؛ حبیبیان، سجاد، ابعاد و مؤلفه‌های تمدن زمینه‌ساز ظهور با تکیه بر مبانی دینی و اندیشه‌های مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، فصل‌نامه علمی-ترویجی پژوهش‌های مهدوی، سال پنجم شماره ۱۹، ۱۳۹۵.
- نجفی، موسی، تفکر و تمدن، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۹۱.
- نیازپور، امیرحسین، بزهکاری به عادت و پیشگیری از آن، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۲.
- ولایتی، علی‌اکبر، پویایی فرهنگ و تمدن اسلام و ایران، تهران: مؤسسه چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۸۳.
- هرسیچ، حسین و زهرا صادقی، «راه‌های زمینه‌ساز برای انتظار مهدی عجل‌الله تعالی فرجه‌التشریف»، نشریه مهندسی فرهنگی، سال ششم شماره ۵۹ و ۶۰، ۱۳۹۰.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی